

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhó kordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 2.

A forrongó Ausztria.

Oszttrák szomszédaink sehogy sem tudnak kibabalyodni a Badeni-féle nyelvrendelet által okozott bajokból.

Sőt ezek a bajok annyira növekednek napról-napra, hogy már-már nem csak az oszttrák alkotmányt, hanem a monarchia békéjét is fenyegetik.

A famózus nyelvrendelet miatt olyan obstructiót rendeztek a jámbor németek, hogy utcai zavarok és ismételt kormányválságok után végre is az alkotmány felfüggesztéséhez jutottak a parlament helyett a 14. § kormányozza őket.

Eddig csak túrték ezt az állapotot valahogy, — legfeljebb itt-ott gyüleseztek ellene Wolfék s hithagyásra és hazaárulásra izgatták — nem sok eredménnyel — a népet. De mióta az új kiegyezés miatt s a 14. § alapján kikocsátott császári pátensek révén megdrágult náluk a cukor, szesz, sör és petroleum, azóta határt nem ismer különben csendes szomszédaink forrongása.

Azóta Ausztriában egyre tüntetnek. Tévednek, a kik azt hiszik, hogy ezeket a tüntetéseket a magyargyűlölet diktálja; a magyargyűlölet csak czégér, mely alatt államellenes tendenciákat portálnak. A németek nem Magyarország, hanem Ausztria ellen tüntetnek és a hol csak tehetik, a nagy német birodalomhoz való ragaszkodásukat jelzik. A tegnapi tiltakozásokról és tüntetésekről a következőkben számolunk be:

Az ausztriai nagyobb városok példájára ma Bécs városának községtanácsa is foglalkozott az új kiegyezési rendelettel. Az ülésen, mint Bécstől jelentik, Lueger polgármester elnökölt, kinek indítványára a községtanács egyhangulag állást foglalt a szesz- és cukoradóról szóló rendelet kibocsátása ellen és elhatározta, felszólítja a kormányt, hogy a Reichsrathot hívja azonnal egybe és terjeszse elébe ugy ezt a rendeletet, mint az összes törvényjavaslatokat. A tanács egyszersmind azt a reményét fejezi ki, hogy a Reichsrath ezt a rendeletet nem fogja jóváhagyni. Csütörtökön a községtanács teljes ülést tart, melyen ezt a határozati javaslatot fogja tárgyalni. Erre az ülésre hír szerint Lueger polgármester meglehetősen mérsékelt hangú határozati javaslatot készített elő, amelyivel az ellenzék aligha lesz megelégedve. E miatt botrányoktól tartanak. A tiltakozó városok közül ma csak Salzburg volt zajos. Ma este ott népes gyűlés volt, melyen a 14. §. ellen tüntettek. A gyűlést azonban a Sylvester képviselő beszédében előfordult heves kifakadások következtében csakhamar feloszlatták. Zajos füttyülés és »Le Thunna!« kiáltások hangzottak erre. Egy tornász fekete-piros-arany lobogót tüzött ki a teremben és rögtön kiadták a jelszót, hogy tüntető körmenetet rendezzenek a városban. Mintegy három ezer polgár a kormányhatóság épülete elé vonult, a hol egy képviselő felszólította a tömeget, hogy csendesen oszolja szét. E felszólításnak csaknem foganatja is lett volna, de mire a tömeg egy része a városháza közelébe ért és ott egy rendőrbiztos durván ráírvallt az oszladozókra, botrányos jelenetek keletkeztek s a botrányok csak fokozódtak, midőn a tüntetők látták, hogy a térségen három század gyalogság sorakozik. »Szégyen! Gyalázat! Akaszszátok fel Thunt!« s ilyes kiáltások voltak az

óriási zajban hallhatók. Tetőpontját érte el az izgalom, mikor a rendőrbiztos a legtekintélyesebb és legcsendesebb polgárok egyikét pusztán a miatt, mert állítólag »Pfüj«-t kiáltott, le akarta tartóztatni. Ezt a tömeg nem engedte meg s erre ismét botrányos jelenetek következtek. A rendőrség többeket letartóztatott.

A fekete-piros-arany lobogó, melyet Salzburg városa tanácsstermében kftűztek, az egységes német birodalom zászlaja és ennek kitűzése már nem bir tüntető, hanem már határozott forradalmi jelleggel.

Ausztriában a törvényes állapotot már csak az uralkodó felséges egyéniségének tekintélye tartja valahogy fennt, de már ezt a tekintélyt sem respektálják és néhol a hamu alatt izzó parázs mégis csak lángot vet. Thun gróf, ugy látszik, nem elég erős, hogy megbéküljön vagy megküzdjön az államfelforgató elemekkel és ha sokáig marad kormányon, nem lehetetlen, hogy az oszttrák disciplina alá szorított magyar katonák fogják tőle átvenni a pacifikálás nehéz munkáját és Ausztria arra a szomorú sorsra jut, mely az ötvenes évben Magyarországnak jutott osztályrészül.

Ausztriában nem is fogják előbb megérteni, hogy a monarchia sulypontja Magyarországon van és hogy a lotharingeni Habsburg-dinasztia egyetlen igaz támasza a magyar nép.

Sima esődje.

Szentes képviselőjének esődje csak nem akar véget érni. Az »intézők« tudják, hogy miért? Mert annyi bizonyos, hogy esődvagyon, ami miatt azt fentartani érdemes lenne, nincsen.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Első szinpadai szereplésem.

Irtta: **Hantke Emil.**

A legfuresább állapotban ténferegtem. Illetőleg ugy kell érteni a dolgot, hogy nem volt egy árva garasom sem, a mi magam után minden elképzelhető kellemetlenséget. Enyhítette némileg állapotomat az a tudat, hogy hónap vége van; de annál jobban elkeserítette az, hogy nagy népünnepély készülődött délután.

Elbágyadva dültem végig hónapos szobám nyugdíj örömeit élvező kanapéján és reménytelenül törtem a fejem, hogy mi módon üssem el ezt a szép délutánt. Gyors gondolatfutamaimban levékeny szerep jutott az ünnepély rendezőinek szidására, hogy miféle tepa számitással tudták hónap végére tenni a népünnepélyt. Elkeseredve püfékeltem, de azért egy kisegítő eszme mégse villant meg agyamban.

Unalmában sok mindenre vetemedik az ember. Én is elővettem tehát az akadémia kiadásában megjelent »Logikai következtetés a Nilus áradásából a hontentőták zenei fejlődésére« című könyvet, hogy olvasok b lőle.

Szerencsémre az ajtó izzonyu zajjal kitarul és berobog két alak szerény hajlékomba.

Kályhás Béla és Bajusz Ödön.

— Hát titeket mi jó szél forgatott ide?

— Az a mi téged kerülget!
— Tán nincs mozgató erő?
— Na igen, meg untuk magunkat.
— Tehát most unatkozunk hárman?
— Azt nem, — szólta Kályhás. — Egy jó eszmém van Oly jó, hogy az egész napot mind a hárman eltölthetjük vele.

— Ez már döfi Na ki vele!
— Jelzem, hogy ezáltal az én vendégeim lesztek. Tehát én vagyok az ur. Ha pedig ural van dolgod, akkor kelj föl arról az ottományról és ne terpeszkedj ott, mint egy hókon vágott viziló.

— Ne te ne! Ez már ugy beszél, mint a ki biztos mindenben!

— Hát nem rosszul budgetezik a gyereki szóltott Bajusz. — Tudod mit akar?

— Azt csak én mondom el! Tehát. Tudjátok, hogy Duránczay Flórát nagyon szeretem, szeretem azóta, mióta Porossárban 2 hete kinn voltam s vele a savanyuvizes forrásnál örök szerelmet esküdtünk. S odaadó szempillantásai-ból azt következtetem, hogy szerelmünk nem savanyuvizes pára.

— Először is, ha szerelmed anzárolásával akarod az időt ránk nézve eltölteni, ajánlatos lesz rögtön abban hagyni; másodsor meg, mit értesz odaadó szempillantás alatt? Na de különben majd megmondod máskor. Most jó lesz a dolog igazi lényegére kuzorogni.

— Ott vagyok. Flóra apja ma ül nevenapját és engem is meghívtak. De mivel oly

körülmények jöttek közbe, hogy a vonatról lekéstem, elhatároztam, hogy menjünk ki mind a hárman gyalog — így legalább nem tűnik ugy fel, mintha magam mennék ki.

— Hallod Kályhás egész rendesészjárásod van. Hisz ez egész nagyszerű. De milyen messze van innen Sárospor?

— Nem Sárospor az, hanem Porossár, és csak 15 kilométernyire van.

— Csak?! . . . Hány óra most? 1/2 3. Induljunk. Azt hiszem 7 óra felé kiérünk. Hanem te Bajusz ki birod majd az apostolkodást?

— Azt még ki birnám, de hogy állítsak be Duránczayékhoz, mikor sohse láttam őket?

— Hát én láttam azt hiszed? Majd megismernek, ha kinn leszünk.

— Ne féljetek semmit — szóltott Kályhás. Magyar emberekhez megyünk, pláne névnapra.

— Mint hivatalos vendégek! finálézott Bajusz.

De a Kályhás érve annyira döntő volt, hogy egy jó félóra mulva, már vállra vetett kabáttal és egész neki vetközve ügettünk a poros országuton.

Nem igaz az, hogy a bátrakat segíti a szerencse!

Élvégre nem megvetendő kőjutazásra szántuk rá mi sem magunkat, s mégis mire Sártelekre kiértünk, már kezdtem volna kötni az ebet a karóhoz, hogy nem és nem.

Sima Ferencz jogi képviselője, dr. Káldor Gyula fővárosi ügyvéd tudvalevőleg kérvényt intézett a szegedi törvényszékhez s kimutatta, hogy a rendelkezésre állott értékeket már pénzre tették s biz ez olyan kevés, hogy belőle az u. n. külön kielégítésre jogosított hitelezők is, akik már a csőd előtt szereztek zálogjogot, alig kapnak valamit. És mert így áll a dolog, hivatkozással a törvényre, a csőd megszüntetését kérte csődvagyon hiányában. De hát szükség van rá, hogy Sima Ferencz tovább is csőd alatt álljon s így kihullják kezéből a mandátum. Fentartják tehát, amíg lehet — *müuton*. Tasnády Antal dr. után most egy másik szentesi ügyvéd, dr. Schlesinger Károly vállalkozott az érdekelteknek egy kis szivességet tenni. Schlesinger ur is bejelentett Sima ellen kerek 50.000 f rintnyi »követelést«, de a csinos summához való jogát nem igen bizonyítja. Még érdekesebb a szegedi törvényszék legújabb intézkedése. A bíróság — állítólag — helyesnek találta ugyan dr. Káldor Gyulának azt az előterjesztését, hogy a létezett csőd vagyonból befolyt néhány ezer forint azoké a hitelezőké, akik még a csőd előtt egzekváltak, de azért mégsem szüntette meg a csődöt. Elutasította pedig az erre vonatkozó kérelmet azon az alapon, hogy Simának — *újabb vagyont* fedezték fel. Ez persze szép dolog, de a tek. törvényszék adós marad azzal, hogy hol az az új vagyon. Ugyan ki tud róla, ki fedezte fel s ki látta? Mert maga Sima Ferencz, akit igazán érdekel a dolog, mitsem tud egyéb vagyonáról, mint arról, amit már ugyis elvettek tőle. De a bíróság azt mondja: van! Van pedig azért, hogy legyen tovább is — csőd. Hogy »ingatlan« vagyont is találtak volna, nem mondja a törvényszék határozata, már pedig ingatlan hiányában sommás uton kell az eljárást lebonyolítani.

Nagyvárad az elmúlt hónapban.

Az elmúlt július hónapban Nagyvárad város közigazgatásában semmi különösebb esemény nem fordult elő, sőt ugy közegészség, mint közbiztonság tekintetében örvendetes adatokat tartalmaz a polgármester jelentése.

A közegészségügy.

Július hónapban Nagyváradon a közegészségügy terén örvendetes javulás volt. A heveny fertőző betegségek csökkentek; különösen a kanyaró, míg a vörheny és difteritisz megszűnt. Kanyaró 40 esetben, 1 halálzással, vörheny 3 esetben, hagymáz 4 esetben fordult elő, míg difteritisz nem volt. Bálhurut 27 esetben okozott halált. Élve született júliusban Nagyváradon: 61 fiu, 60 leány, összesen 121 gyermek. Meghalt 46 férfi, 43 nő, összesen 89 egyén. Az elhaltak városrészek szerint Ujvároson 26, Olasziban 25, V.-Velenczén 22, a kórházakban 16 egyén.

A közbiztonság.

A közbiztonsági állapot is igen jó volt július hónapban, amennyiben nagyobb büneset nem fordult elő s kisebb büncselekmények is kevés számmal követték el.

Lopás volt 19, sikkasztás 3, súlyos testi sértés 2, hatóság elleni erőszak 1, csalás 2, magánlak sértés 2 esetben.

Letartóztatva volt 63 egyén; ezek közül a bírósághoz átkísírtetett 9, eltolonczoltatott 54.

Aadófizetés.

Az adók befizetése elég jó volt július hónapban; befolyt pedig:

kincstári adóban	17193	frt	74	kr.
» kamatban	1052	»	74	»
hadmentességi díjban	610	»	18	»
» kamatban	21	»	67	»
jog- és bélyegilletékekben	9118	»	50	»
» kamatban	404	»	24	»
tőzsde	60	»	91	»
fogyasztás	284	»	43	»
Összesen	28746	frt	41	kr.

Városi utadóban befolyt 843 frt 59 kr.

E. Kovács Gyula.

A magyar színművészetnek gyásza van, eesedi Kovács Gyula, a legjobb magyar Schakespear-színész meghalt — a segesvári csatatéren.

Mily szép halál! Meghalni ott, hol tömegesen aratott a halál — a csatatéren. A betegágytól két-három lépésre a honvéd sirok fölött emelkedő obeliszktól tetéjén a kiterjesztett szárnyu

turulmadárral. Alatta nyugszik a nagy költő, kit csak tegnap ünnepelt egész Magyarország. A szomszéd szobában Petőfi reliquiái, a honvéd sirokról felszedett fegyverek, széttört kardok, mikén még ott piroslik a hős honvéd vére. S mindez egy szép virágos vadregényes hegyektől körülvevett völgyben, melyen egy kis patak ezüst szalagja kígyózik át. Ilyen helyet választottak a táltosok is áldozataik bemutatására. Ebben a völgyben, a legszebb környezetben hunyt el a tipikus magyar színész E. Kovács Gyula.

Ott volt a magasztos ünnepélyen s extázissal, átszellemülve szavalta a költő dicséretét.

A tengernyi népet látta, mely virágait a költő sírjára szórta s aztán — egy álomba dőlt. Megittasult az örömtől, hogy megadta Isten számára érni e napot. Így halhat meg egy örök idealista, a megrázó szenvedélyek rajzólója s már szebb halált számára képzelni sem lehet.

Mert E. Kovács Gyula az volt, örök, javíthatatlan idealista, ki már nem is érezte magát jól ebben a világban, csak mikor festett falak közé, a színpadra lépett, hol illúzió minden, s ahol ő maga a játékhevében nem tudta azt, hogy minden illúzió. Majdnem egy félszázadon állott a magyar színművészet deszkáin. Ott volt, a mikor elvettetett a kicsiny mag, melyből a színművészet terebélyes fája kinőtt, — ő is segített vetni; ott volt akkor is, a mikor már nagyra, hatalmas nagyra lőtt a fa — ő is képezte annak egyik hatalmas ágát. Pályáját úgy kezdte, mint más nagy szellem, a ki jövőjét felrakja a művészet oltárára, hogy elégjen. Nélkülözött, vándorolt, rongyoskodott, megvetett volt, — szóval mindenben osztozkodott azokkal, a kik a magyar színművészet kordájával vándoroltak faluról-falura, sőt még fejére vonta az apai átkot is.

Művészete, mely a szenvedések közt fejlett ki, nagy és eredeti volt. Igazi tragikus színész, az élet tragikumából szerezte művészetéhez ismereteit. Schakespear-i darabokban felülmúlhatatlan. Legfőbb kabinet alakítása Lear király. A mikor ezt játszotta ünnepe volt a színháznak. Kolozsvárt bálványozták és zsufolt ház volt a midőn fellépett. Játék közben ott volt minden gondolata szerepén, minden érzését belevitte

Már tudniillik, hogy nem megyek tovább!

Pedig tán a negyedrészt ha meghaladtuk az utnak.

De hallgattam vele. Mert mi lett volna a tekintélyvel? Én és kifáradai? Nem létezik! Trappoltunk tovább.

Hőségől kiaszott és a szárazság minden folyótörkjait magába ölelő gyötrelmek között sülyedt kezdetben biztos gyaloglásunk szárnalmas bandukolássá, míg végre elértük az ut fele részét, megpihenhettünk Mocsárlakon.

Mint a bolygó honpolgárt üző érzelem olyas valami háborgatta bensőmet, mikor kiaszott torkomon lecsörgedezett az üdítő nedv; tovább, tovább!

Vánszorogtunk tovább!

Egy sóhaj kevés, de még az is magunkba szorult a keserves kezime gésben. Lopva vetettünk néha egy-egy világfájdalmas tekintetet egymás felé. Benne volt abban minden, még-tán az is: de a vilárosságát, nem megyek én egy lépést se tovább!

Igy értük el Ninaházát, két harmadrészt az utnak. Bajusznak már lógott a nyelve, Kályhás egész el volt bágyadva, én meg legalább is hétrét görnyedve. Már akartam mondani, hogy nem . . . de ha ők hallgatnak, én beszéljek? Nem! Menjünk.

És vonszoltuk magunkat tovább.

Keserves kinok közt sodrott gyötrelmes cigarettá füstje végelgyengüléshez hasonlóan

lebbent ki szájunkból és keveredett össze az ut biztató porfelhőjével.

A nap már kászolódt nyugvóra, mikor, a körülményekhez képes, ha lehet annak nevezni, elrikkantja magát Kályhás:

— Ott vana a porossári torony!

És ha nem lebegett volna előtte magasztosabb czél, boldog mosolylyal ajkain szenderült volna tulvilági álomra, miután meglátták szemei az ígért földjét.

De hát Kályhás még be is akart menni. Ez adta meg a végső erőfeszítést kintartásunkhoz és csakugyan nemsokára, annyi keserves kin után, már szemünk előtt láttuk vágyaink netovábbját.

Akkor nézünk széjjel tudniillik magunkon.

— Te még a füled belseje is csupa por!

— Hászen te még jobban nézzel ki, mert az izzadság úgy összemázolta poros képedet, hogy ugy nézel ki, mint egy hamisítatlan rézbőrü.

— Te sem maradtál hátra. A bajuszed csupa fehér, a cipőd sarka elveszett, a frizurád, akár egy szalma kócz, hozzá kidülledt szemeid; mondhatom kaczerul nézel ki.

— Hát így állítsunk be Duránczayékhoz? — kérdénk mindhárman egyszerre.

Ha a szerelem a csillagoknak az angyalokhoz intézett üdvözlote, ugy ez az állapot az ördögöknek hozzánk intézett meghívó levele volt a pokol mélységes fenekére.

De azért csak puczóváltuk mi magunkat.

De akár a tengernek fogtunk volna neki, hogy kiürítsük, dehog, azt hamarabb megteszük, mint azt, hogy magunkat elfogadható állapotba restauráljuk.

Tehetetlenül álltunk és nem éppen szalonképes sóhajok röppentek el ajkainkról.

Kinos töprengésünkben betipegtünk Porossárba.

Először egy pár parasztkölyök akadt utunkba. Csak bámuloak ránk. Nem is szólunk nekik, mert elvégre mi se tettünk volna másképp. Egyszerre elrikkantja az egyik magát.

— Hohó! Itt vannak, megjöttek! s elkezd száguldani mintha ágyuból lódították volna utnak.

— Hát a megkergült? kérdem magamban.

A parasztyerek rikoltozására, mint egy varázsütésre megtelt az utca emberekkel. Utánunk pedig egész egy légio parasztyerek somfordált, s mindegyik arcán a ki nem elégitett kíváncsiság ütött tanyát.

— Mi a sístergő talyog ütött ezekben? Hisz ebből még cifra komédia lesz.

— Te — szól hozzám Bajusz — zavard el ezeket valahogy

— Nincs az a hadsereg, mely ezeket szétrebbentené, mondám lesujtva; de azért biztatólag megkértem az egyik puját:

— Öcsém! merre van a Duránczayék portája?

(Vége következik.)

alakjainak kidomborításában és csak óriási fizikuma odázta azt el, hogy úgy nem halt meg mint a másik nagy tragikus Nagy Imre. Nemes arcvonása, hatalmas alakja is már magában véve is nagy hatást tettek a színpadon.

Szerepében nem hanyagolt el semmi vonást és művészi tehetségének legnagyobb bizonyítéka volt az a következetesség, amelylyel a darab elejétől végéig játszott. Saját felfogásától végtől végig el nem tért. Művészi erejét a legerősebb szenvedélyek rajzolásai sem multák felül. III. Richardban félelmetes, megdöbbentő volt, de mindig igaz. Bánk-bánban bámulatos A betyár kendőjében megragadó. Legkedvesebb szerepei is ezek voltak. Kolozsvártt pár évvel ezelőtt az ő ambíciója kivitte, hogy Schakespear minden darabját előadták.

Az újabb szalondrámákban is sikerrel megállta helyét, a mit legjobban bizonyít A folt a mely tisztit Echegaray drámájában a Don Justó alakítása. Csak nem rég történt, hogy a Szókimondó asszonyság előadása alkalmával, midőn mint Napoleon kilépett a színpadra, első jelenete után a közönség meglepetve tapsolt és éljenzett, pedig ölnyi magas termete miatt nem is maszkirozhatta magát hűen ezen szerephez.

A színművészet terén egy évtized alatt nagy változás ment végbe. E. Kovács Gyula azonban át tudott hajolni a közönség izléséhez a pozórségtől a verismushoz.

Mint költő a hangulat embere volt.

A szintársulat tagjai atyjokként tekintették az öreg színészt, kinek egy nagy dicsőség-teljes művészi mult állott háta megett. Ő pedig felülemelkedett mindenkor a színházi apró-cseprő háborúságok és cselszövényeken s igyekezett mindenkinek csak jó lenni, jót tenni.

Mióta a kolozsvári szintársulattal a nyári hónapok alatt nálunk időzött, részt vett a város minden művészi mozgalmában. A mult év aug. 26-án a nagyváradai színészet százéves jubileuma alkalmából tartott diszeloádason saját prólogját szavalta el frenetikus hatás mellett. Az idén megjelent a *Berczik* Arpád tiszteletére tartott banketten s *versben* köszöntötte fel az írót mint a Himfy dalok szerzőjét, mivel a rendezőség úgy egyezett meg, hogy tósztok nem lesznek.

Egy igen feltűnő eredeti vonása az volt, hogy az életben is olyan volt, mint a színpadon. Mindig koturnusban járt. Hangja emelkedett társalgás közben is, beszédmodora föllengős mint a tragoediák nyelvezete, menten minden kétértelműségtől, tréfától, egyénisége mindig az a főséges komorság, a mi a tragoediák hangulata.

*

Utoljára Nagyváradon *Bartók* Lajos, Thurán Annájában játszotta az öreg Velitorisz szerepét. Pár héttel volt ez a Petőfi ünnepély előtt. De már ekkor minden gondolata a Petőfi ünnepélyen s Jókai Apotheozissán csüggött.

Ekkor találkoztam vele egyik nyilvános helyen. Szerepe felől kérdezősködtem s úgy röviden odavetette:

— Nagyon szép szerep, olyan mint a Leár király, hanem már én mindig csak a Petőfi ünnepélynél vagyok s másra nem is tudok gondolni.

Még egy kis vigság is fogta el ekkor az öreg urat s így szólt hozzám:

— Őcsém, ismeri ezt a szép nótát:

„Lehullott a cseresznya virága...
És halkán kezdte dudolni tovább:

Boldog, kinek van szerető hű párja.
Lám az enyém kőkényszemű barna lány

Őt született az Alföldön, a rónán;
Őt született piros Pünkösdi hajnalán.»

— Hogyne ismerném bátyám.

— Na hát tudja meg, hogy pár hete még ez volt az én nótám, de most már gyűlölöm, igazán gyűlölöm.

Azután elbeszélte, hogy a Széchenyi-szállodában az ő szobája mellett van a debreczeni 3-ik honv. gy. ezred irodája s az ott foglalatokodó baka már reggel 4 órakor elkezdte énekelni ezt a nótát s mikor már elfáradt a torka, akkor füttyölni kezdi.

Segesvártt találkoztunk utoljára az ünnepély reggelén. A Frank-szálloda kapujában állott s onnan nézte a magasból, a honnan messze ellátott — a kéklő ormokat, az Alt-Schäszburg czifra tornyát, mely mellett a Petőfi-szobor emelkedett s gyönyörködött benne, hogy miként önti el a fehérruhás székelység az egész várost. Mellé léptem, de ő nagyon el volt merülve szemlélődésében s én nem zavartam.

Fekete zsinóros magyar ruha volt rajta, az elmaradhatatlan Kossuth kalappal fején, kezében pedig Jókai Apotheozisát tartotta. Nagy betűkkel, hogy szemüveg nélkül elolvashassa, saját irásával volt leírva a vers. Egy kis csapat czifra piros ködmönű kereszturi székelycsapat ment elmellette az utcán, a férfiak kalapja körül virágkoszorúval s az öreg ur tekintete ekkor rám tévedt. Meg volt lepetve.

— Hányan jöttek Nagyváradról? ez volt első kérdése.

— Ugy hiszem, hogy vagy öten vagyunk ittea, — feleltem én.

Kigyult szemekkel, lelkesült arczczal kezdett ekkor szavalni az öreg ur, jól emlékszem minden szavára:

— Itt kellene most lenni minden magyarnak, de így is többen vagyunk már, mint a segesvári szászok, többen mint Bem hadserege volt a szomorú emlékü csatában. De megyek fel a szobámba, a verset még egyszer elmondom magamnak.

Ezután másfél óra mulva ott állott a fehéregyházi mezőn a tribünön. Előtte állott *Ugron* Gábor a tribün lépcsőjén, körülötte *Szász* Gerő, *Bartók* Lajos, *Bartha* Miklós és mikor bevégezte az Apotheozist, a hozzá lépők, kik gratulálni akartak neki, egy ájult embert emeltek le a tribünről s vittek be a honvédsírok mellett levő őrszobába.

Baranyi István.

Betegsége és halála.

Kovács Gyulának e betegségét a nap heve és saját belső tüzeinek forrongása okozta.

Betegségének előzményeül szolgál az, hogy a saját versén kívül betanulta Ábrányi Emilnek versét is, ki az utolsó nap kérte fel levélben arra, hogy miután az ünnepélyre személyesen el nem jöhet, helyette szavalja el az ő versét is.

Tudjuk, hogy E. Kovács Gyula mily lelkiismereti kérdést csinált abból, hogy midőn fel lép, az általa elszavalandó műnek nemesak minden sorát betanulja, hanem minden gondolatát átérezze és azt úgy juttassa kifejezésre, hogy a gondolatot és érzést átvigye hallgatóságának lelkébe.

E. Kovács Gyulát meglehetősen kifárasztotta már a két vers ily gondos betanulása és különben hatalmas erejének, erős fizikumának ellentéte erejét csökkentette.

Az ünnepély előtt E. Kovács Gyula bejárta a sírokat, tartózkodott a Petőfi-örházban. Az itt szerzett benyomások annyira hatottak költői lelkére, hogy a legmélyebb megindulás fogta el szívét a szabadságharc dalosának és honvédtársainak sirja fölött s az indulatok és érzések

árjától lelkének erős hullámozása sűrűn omló könnyekben jutott kifejezésre.

Ilyen előzmények után közeledett el az ünnepélyen a Kovács Gyula szereplése. Kovács Gyula, a ki különben egészségére, főleg kirándulásoknál, nagyon szokott ügyelni, melegen öltözött. Szoros attilája alá még egy kendőt is helyezett.

E. Kovács Gyula már a szavalata közepén oly extázisba esett, hogy bátran feltehetjük, mikép ő a körülötte levő óriási táborból senkit sem látott. Ő is, a hallgatóság is elfelejtette, hogy a nap mily égetően sűt s a levegő mily forró.

Bevégezte a szónoklatot, a midőn a nap heve, mely a hosszú versnek szavalása alatt égette főveg nélküli homlokát, erőt tudott venni óriás szervezetén. Csaknem öntudatlanul szállt le és imbolyogva, mások támogatásával ment le a Petőfi házba. Ott az ereklje szobában, mely egyuttal a vendégek szobája is, egy tulipános ládára ültették és vizes borogatást raktak fejére. Ekkor ereje teljesen elhagyta s beállt az öntudatlan állapot.

Haller Louise grófnő csakhamar jeget hozatott, előállottak a budapesti mentők, Iványi budapesti dr. és társaival dörzsölni kezdték és jeges borogatásokat raktak reá. Miután a szivverése is perczekig megszűnt, mindenki a katasztrófától tartott s az orvosok sürgősen éther befecskendezést alkalmaztak és ágyba fektették a beteget, a ki öntudatát nem nyerte egész nap vissza.

Haller Louise grófnő két kocsija állandóan be volt fogva s vitte Fejéregyházáról a hírt a Segesvárt ünnepelő közönségnek és hozta a beteg részére szükséges zereket.

Alkonyat után a még mindig öntudatlan állapotban fekvő művészt gondosan kocsira helyezték és beszállították a segesvári kórházba.

A kocsi lassu lépésben haladt, id. dr. Krausz segesvári főorvos, gróf *Haller* Louise és *Eszterházy* László dr. kísérték a beteget.

Délelőtt 10 órakor a szemeit kinyitotta, környezetét felismerte, *Eszterházy* Lászlót nevéen szólította meg. Beszélni azonban nem birt. Ereje úgy látszik nagyon kimerült.

A főorvos napszúrást konstataált, biztos diagnózist megállapítani azonban nem tudott, szerdára helyezte kilitásba, hogy a Kovács Gyula betegségéről biztos diagnózist adhasson.

Annait tüzetes vizsgálat után konstataált dr. Obert, hogy gutaütés nem fordult elő. Jó ideig tartottak attól, hogy beszélőképességét elveszti a művész és nagy örömökre szolgált, midőn Kovács Gyula, habár gyenge hangon, megszólalt. A nap heve azért gyakorolt oly romboló befolyást Kovács Gyula szervezetére, mert a főorvos nyilatkozata szerint, tüdeje, szíve a szavalásnál végzett nagy akezióban teljesen kimerült s megszűnt az ellentállás, mely a szervezetet képessé teszi arra, hogy a külső káros befolyásokkal szemben daczolhasson.

Hétfőn délután megérkezett Segesvárra Kovács Gyula neje, továbbá mostoha fia *Eszterházy* Sándor dr. jogakadémiai tanár, kikre megnyugtatólag hatott az a lelkiismeretes szakszerű orvosi kezelés és gondos ápolás, melyben a művészi részesítik.

Bölony József intendánshoz tegnap délután érkezett a beteg állapota felől az első leverő hír:

Gyulánál beállott az agónia.

Kovácsné.

Az ember tragoediájának előadása alatt érkezett végre a szomorú halálhír, hogy a beteg fél 8 órakor meghalt.

A hír hatása nemesak a színtársulat tagjaira, hanem a színházi közönségnek is mély szomorúságot hozott.

A szereplő L. *Fái Szerénának* és *Janovics Jenőnek*, kik rajongással viseltettek az agg mester iránt, meg se merték mondani a szomorú hírt az előadás alatt.

Az elhunytat felesége *Pataky Róza* színésznő és két leánya, továbbá *Fászló János* színházi ellenőr és *Várady Miklós*, mint sógora és dr. *Eszterházy László*, mint mostoha fia gyászolják.

Az elhunyt rövid életrajzi adatai a következők:

K. Gyula (ecsedí) színész, szül. Gebén 1839 február 14-én. Iskoláit Szatmárt és Debreczenben végezte. Itt volt először színházban és a látott darab oly mély hatással volt reá, hogy rögtön elhatározta, hogy színész lesz. Szüleinek mit sem szólva, megszökött a kollegiumból és Láng Boldi társulatához állott be, hol 1856 aug. 17. eljátszotta első szerepét a Pál-fordulásban. De nem volt maradása Debreczenben; már egy hónap múlva Fejér Károly társulatával bejárja Máté-Szalkát, Ungvárt, Munkácsot, Beregszászt és egyéb vidéki városokat, mindenütt nyomorral és éhséggel küzdve. 1862. Egressy Gábor és Felekine közbenjárására felvették a budapesti nemzeti színházhoz mint drámai segédszínészt s itt ugy a közönség, mint a kritika elismeréssel fogadta. De 1865. innét is eltávozott és Kolozsvárra ment, 1872. az ottani színház művezetőjévé nevezték ki. Legkiválóbb szerepei hosszú sort képeznek: Bánk bán, Maróth bán, Telegdi, Bódi Pál, Dózsa György, Adám, Maximus, (Kegyenc), Bankár; továbbá Othello, Hamlet, Macbeth, III. Richárd, Lear, Coriolan, Shylock, Antonius, Faust, Egmond, Tell Vilmos, Vasgyáros, stb. A színészhöz hasonló lelkesedéssel és buzgósággal lépett föl mint költő is, először 1862. a Hölgyfutárban. Költeményeiből az első kötetet Szépfaludy Ö. Ferencz adta ki (Pest 1869); újabb gyűjteményt 1892. bocsátott közre. Versei sok elismeréssel találkoztak, bár hatásukat lényegesen csökkentik egyenlenségeik és túlzásaik. Jelesül lefordította Schiller Don Carlosát és a Stuart Máriát. A Petőfi-Társaság (1876) és az Erdélyi Irodalmi Társaság tagjává választotta. Neje Pataky Róza színésznő, kit 1866. ápr. 25. vett nőül.

*

Lapunk pünkösdi számába küldte be hozzánk a következő kis verset:

Virágfakadás.

Rég lesek egy kis virágot,
Hogy' búvik a föld alól:
Illatozó fejceskéje,
Mily hön várom tudja, jól.

Lássam, halvány, — hervadottan
Hideg porrá omlani:
Látom, im, most, üdén, frissen
Ajkat csókra bontani.

Mit álmodtál? kis virágom!
Rá hajolva kérdezem:
»Puha, selymes, angyal-ujjak
Simogatták porszemem.«

Megpihentem; bár forogtam,
Mert él ott lenn a halott,
Formálgattak, öltöztettek — — —
Ugy-e, hogy most szebb vagyok?

Mosolyogva összenézünk:
Feltámadás! Mily öröm!
Öröklét van a halálban.
Fejem többé nem töröm.

E. Kovács Gyula.

Nyaralás lehüléssel.

Nem mondhatnám, hogy éppen a csizma száramban hordom a bátorságot, mert tized magammal sem felek egytől, ha pedig egy pár deczi van a mellényem alatt, akkor térjenek ki előlem, mert én neki megyek akár kinek, akár ember, akár fal kerül az utba, hanem azért kerül olyan alkalom, mikor tizen is megijedtünk egytől és más jön nekem, nem én neki.

Nyaraltam én is. Itt kezdődik a történet. Részint a meleg, részint a szabómnál lejárt terminusom biztatott, hogy a nagy világon e kívül van még számomra hely — s el ugrottam bátyámhoz a Nyírségre, hol egy óra alatt több port csap be a szél az ember szemébe, mint amennyit el fuvaroztak itt nálunk rovással és a nélkül öt év alatt.

Ujságíró embernek otthonias az ilyen hely, hiszen a magam mestersége sem egyéb, mint minél több port keverni fel, ha mindjárt kavics is.

Óriási örömmel fogadott bátyám s mire elvégezte a szíves öleléseket, azt sem tudta felesége, hogy ő érkezett-e vagy én, mert mind a ketten olyan porosak lettünk, mint egy vidéki munkatárs kézírata.

Aztán? Amint már ilyenkor szokás, sirt az apró jószág, pattogott a tüzhely s a hatodik szomszédban is arról beszéltek a lánczos komondorok, hogy milyen jó volna most nálunk kutyázkodni.

Pedig! Éppen egy jókora natur szelet gondolkozott a torkomban, hogy lemenjen-e vagy ott akadjon, mikor lihegve ront be hozzánk a kis inas s mint egy száraz menykőt csapja ki a szót:

— Főnök ur, nagy baj van.
— Micsoda te?
— A Sárkány-utczában egy rongyos ember azt kérdezte tőlem, hogy hol tartja főnök ur a pénzét.
— És te mit mondtál? — kérdeztük egyszerre meghökkenve.

— Hát, hogy itthon, — válaszolt a fiu szepegye.
— Jesszusom! — kiáltott fel a bátyám felesége és a poharamba ejtette a villát kezéből.

Ha véletlenül rántott halat eszünk, bizonyára nekem is keresztbe áll meg egy száka a torkomon, de így a naturszelet szaladt le ijedtében.

Bátyám kivételével valamennyien meg voltunk szeppenve a kilátásba lévő éjjeli látogatóktól.

Előttünk képzeltünk már vagy tizenkét bekormozott alakot, amint összekötöznek valamennyiünket és összeszedik a szoba minden értékes holmiját.

Rémleges dolgok vonultak el lelkiszemeink előtt és kétségbeesetten szorongattam kiadandó verseim kéziratát.

A ház feje, Józsi bátyám, hősies nyugodtsággal viselte magát és nyomban intézkedett az esetleges éjjeli lepkék fogadtatását illetőleg.

Régi revolverét elküldte tisztíttatni és a szomszédtól még egyet kéretelt az én számomra is.

Eszter, a cselédeány pedig elszántsággal forgatta a nagy konyhakést a levegőbe és kijelentette, hogy sorba szurja le a nyomorultakat, sőt azt is felajánlta, hogy mára extra elhivatja a katonáját, de ezt le-szavaztuk.

Végre nagy előkészületek után lefeküdtünk. Ugy éjjel tájban mély álomból bátyám szavai ébresztenek fel.

— Őcsém ébredj, mert a gazemberek itt vannak és az ajtót feszítik.

Egy pillanat alatt kiment az álom a szememből és talpra ugorva a mellettem levő 12 mméteres pisztoly után nyultam.

A szobában borzalmas sötétség uralkodott. Én és bátyám pisztolyunkat előretartva hatoltunk az ajtó elé, ahol erős kopogások voltak hallhatók.

Több székot borítottunk fel a nagy sötétségben és a lármára a másik szobában alvó női rokonaim is felébredtek és ijedve rohantak be hozzánk.

Mindjárt megmagyaráztuk nekik a kínos helyzetet és kértük őket, hogy vonuljanak vissza és zárják magukra az ajtót.

Hallgattak reánk és mi csak ketten maradtunk a szobába bátyámmal reszkető kezekkel tartva revolverünket az ajtó felé.

A kopogás egyre hallható volt és úgy rémlett nekünk, hogy már-már elérték céljukat a nyomorultak és nyílik az ajtó.

De még sem nyílt, csupán a kopogás, csapkodás volt hallható tovább.

Már karjaink is megsibbadtak az örökös czélozásba és csüggedve eresztettük le revolvereinket.

Egyszerre, nagy ámulatunkra a már meggyilkolva hitt cselédeány szavait hallottuk és egy hatalmas koppanás után, a mi valószínűleg tőle eredt, mélységes csend lett.

Nagy elszántsággal kiáltottam ki, hogy tájékozást szerezzek magamnak.

— Megfogtad Eszter?

— Meg, de csak a szarvát, tessék segíteni. Kiugrottam az ajtón.

A bátyám egyedüli kül ingósága, a családi kecske volt a leány markában.

Másnap vissza utaztam.

Inkább egy kifizetetlen szabó számla itthon mint még egy ilyen kecske blamázs ott.

Különbben ez az eset, a bátorságomat illetőleg ugyis eléggé lehűtött.

* * *

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-6-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Augusztus 15. Mulatság Nagyszalontán a gymnasium javára.

Augusztus 23. és 24. Kereskedelmi kamarák kongresszusa.

Augusztus 27. Csonkatorony felavatása Nagyszalontán Augusztus 29, 30, 31. Vendéglősök kongresszusa.

* **Személyi hír.** *Dás László* városi főügyész Akna-Szlatináról hazaérkezett.

* **Dr. Torma Zsófia.** A hivatalos lap tegnapi száma a következő kir. kéziratot közli:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére megengedem, hogy a Nevemet viselő kolozsvári tudomány-egyetem *Torma Zsófiát* tiszteletbeli bölcsészettudomány-avathassa s neki a tiszteletbeli bölcsészettudományi oklevelet kiszolgáltathassa.

Kelt Ischlben, 1899. évi július hó 14-én.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Dr. *Wlassics Gyula*, s. k.

Torma Zsófia, Torma Károly archeologus huga, született Csicsó-Kereszturon 1840-ben. Szászvárosban telepedvén meg. Hunyadvármegye csigatelepeit (Bojtor, Lapngy) kezdte volt először tanulmányozni. Majd 1875-ben a Budapestre összehívott ősember-tani kongresszus alkalmából Romer Flóristól vett felhívás következtében a közel Tordos őstelepet kezdte ásatni, hol csakhamar meglepő felfedezésekhez jutott. Szerencsés kezdeményezését Déva közelében a jelzett völgyön, Nándor-Válya (hajdan Ság), Nándor s főleg a mandori barlang őstelepeivel folytatta s csakhamar a külföldön is feltűnést keltek leletei, úgy hogy Fraas Oszkár, Lindenschmidt, az oxfordi Sayce, majd Schliemann, Trója ásatója, nyilváníták elismerésüket. Itthon Téglás Gábor külön fűzetet irt leleteiről. 1876. leleteinek gazdagodásával külföldi tanulmányutakat tett, részt véve kétszer is a német antropologusok gyűlésein, hol a legkiválóbb szakemberekkel beszélte meg főleg a szimbolikus disztitűs fazekaskészítmények jelentőségét. Első felolvasásait az erdélyi muzeum-egyesület, majd az 1881. Déván létesült hunyadvármegyei történelmi s régészeti társulat gyűlésein tartotta s e két társulat évkönyveit gazdagította értékeivel. Legutóbb Lipcsében önálló kötetben adta ki a birtokában levő több száz szimbolikus ősemlekek keleti vonatkozásait.

* **A jogügyi szakbizottság ülése.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága szombaton délután 4 órakor az Apolló épületében levő főügyési hivatalban ülést tart.

* **Vegykisérleti állomás Nagyvaradon.** Régen nélkülözi Nagyvarad város közönsége egy vegyvizsgáló állomás előnyét. Dr. *Berkovits* Ferencz törvényhatósági tag már évekket ezelőtt indítványt tett, hogy tápszer és vegyvizsgáló-intézet felállítása, berendezése és fenntartása nagyon sok pénzbe kerülne, de a város ennél alkalmasabb módon akarja megoldani a kérdést és ez sikerül is. A miniszterhez intézett feliratában akként kontemplálja a város az ál-

lomás felállítását, hogy a nagyvárad állami főreáliskola vegytani laboratóriumában, a meglévő műszerek felhasználása mellett laboratórium felügyeletével megbízott szaktanár lássa el a vegyvizsgálatokat. Így csak a fenntartási költség terhelné a várost. *Krüger* Viktor, a főreáliskola igazgatója íratban tudatja Nagyvárad város polgármesterével, hogy a miniszter szívesen teljesíti a város kérelmét s így a reáliskolában felállítható az intézet, s az illető szaktanár iskolai elfoglaltsága mellett elláthatja a vegyvizsgáló intézet teendőit is. A költségekről a város tartozik gondoskodni. A nyilvánosság jog megszerzésére nézve a miniszter kijelenti, hogy a kiadott rendelet értelmében azt a jogot megszerezheti a város.

* **Közigazgatási ülés.** Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma, csütörtökön délután 3 órakor ülést tart.

* **Tizenöt ezer forintos lopás a vasuton.** *Horthy* huszár-századost, a Nagyváradon ismert sport férfit, ki a nagyvárad turf championja volt, — meglopták. A szolnoki rendőrség sürgönyileg tudatta a nagyvárad rendőrséggel a lopást. *Horthy* százados ugyanis Albert-Irsáról utazott Szolnokra s az albert-irsai állomáson sajátkezüleg vitt fel egy első osztályú kocsiba egy sárga bőröndöt, mely 15.000 forint értékű ékszereit tartalmazta. Az uton elaludt, különben is egyedül lévén a kocsiban, biztonságban érezte ékszereit. Később felébredt ugyan, de a lopást ekkor sem vette észre, csak a szolnoki állomáson, midőn ki akart szállani, vette észre az ékszeres bőrönd eltűnését. A szolnoki rendőrség sürgönyileg értesítette erről a közbeeső állomások rendőrségeit s a vonatot is megmotozták, azonban az ékszeres bőröndnek teljesen nyoma veszett és eddigelő még semmi nyom nem vezetett a vasúti tolvajra. Valószínű, hogy a valamely közbeeső kis állomáson hagyta el a vonatot. A táskatartalma ez volt: Világoskék bársonytokban egy pár hosszú briliáns bros, egy hasonló tokban egy pár hosszú briliáns függő, középen smaragdkövel; fekete bőrtokban egy keskeny briliáns nyakék, középen briliáns bros virágalkban; egy hosszú bros, középen négyszögletes smaragddal; kis négyszögletes vörös bőrtokban egy széles arany karkötőláncz, középen gömbölyű smaragdkö, briliánssal körülvéve; egy hosszú bros briliánsokkal tokban és egy virágalku briliáns bros; egy toalettkészlet, egy pár női czipő, egy sárga reggeli ruha, egy vörös bőrmappa írószerekkel, egy rózsaszínű és egy kék női blúz és más apróság.

* **Az országos orvos-szövetség kongresszusának ünnepélyt rendező bizottsága** ma d. u. 5 órakor a városháza kis tanácstermében ülést tart.

* **Diszes esküvő** volt tegnap délelőtt fél 10 órakor a nagyvárad-olaszi r. kath. templomban, előkelő közönség előtt. *Istvánffy* István városi I. aljegyző, *Istvánffy* József közigazgató-tanító szép képzettségű fia esküdött örök hűséget *Serényi* Jolánnak, *Serényi* Gusztáv nyug. főkapitány kedves és művelt leányának. Az esketést *Dencs* János tb. kanonok, esperes-plébános végezte delegatió folytán, ki az ifju párhoz, a kiket gyermekkoruktól ismer — érzékeny beszédet tartott arról, hogy csak úgy lehetnek boldogok, ha családi körükben a Mindenható jogait és törvényeit mindig szemük előtt tartják és azon szeretetet és hűséget, melyet egymásnak esküvel fogadtak, szívében koporsójuk bezártáig hiven megőrzik, ekkor lesz Isten áldása minden léptükön. Tanuk voltak: *Réz* Mihály községi iskolai felügyelő-igazgató és *Hegedüs* Géza városi főpénztárnok. Az esküvőt *Serényi* Gusztáv házában gazdag nászlakoma követte, melyen *Hegedüs* Géza, Kom-

lóssy József, *Réz* Mihály is részt vettek és az ifju párra sikerült felköszöntőket mondtak. Az ifju pár nászutra indult a magyar tengerpartra.

* **Uj hetilap.** „*Bánffy-Hunyad és Vidéke*“ czímen új hetilap alakult dr. *Dávidovics* Sándor szerkesztése alatt *Bánffy-Hunyadon*. A lap programja, mint a vezető cikk elmondja: Szemmel tartani a megyei, járási és községi életműködést, támogatni a toll erejével e vidék ipari, kereskedelmi és közgazdasági mozgalmait, segíteni, ismertetni az összes kulturális és társadalmi, egyházi és iskolai mozgalmakat és a magyarság megrendült pozícióját erősíteni.

* **Előléptetések a posta-távirdánál.** Régióta ígértek a postásoknak, hogy előléptetés által segítenek a helyzetükön, mert a fizetésük nincs arányban a terhes és nagy felelősséggel járó szolgálattal, a mely reájuk hárul. Végre most, egy fél év múlva meghozta a P. T. R. T. az előléptetéseket és kinevezéseket. Bennünket a következők érdekelnek közülök: Kinevezettek: a IX. fizetési osztály 3. fokozatába: dr. *Gesztli* Sándor, *Melcher* Károly p. t. fogalmazók; — a X. fizetési osztály 3. fokozatába *Berger* József p. t. segéd-tiszt; — posta-távirda gyakornokká *Goldburg* Ferencz, — posta és távirda altisztékké *Ványa* Szilárd, *Sinka* Ferencz, — előléptetve lettek: a VIII. fizetési osztály 1. fokozatában *Madzsar* Béla, p. t. felügyelő, u. a. fiz. o. 2. fokozatába *Augusztin* János p. t. felügyelő; a IX. fiz. oszt. 1. fokozatába: *Vetter* Nándor, *Szathmáry* Károly pt. főtisztok, *Handel* Ottó pt. számvizsgáló, *Gazsy* György pt. főtiszt; — a X. fizetési oszt. 1. fokozatába *Jakab* Dezső, *Fodor* Zsigmond, *Kohn* Dávid pt. főtisztok; u. a. fiz. oszt. 2. fokozatába *Kovács* Andor, *Grün* Ármin, *Simon* Rezső, *Krim* József, *Ghyezy* Kálmán, *Lengyel* Sándor, *Krón* Gyula, *Schwarz* Adolf, *Kosztá* István pt. tisztok; — a X. fiz. oszt. 1. fokozatába *Patócs* Adám, *Reich* Jakab segéd ellenőrök; u. a. oszt. 2. fokozatába *Glodeák* Agoston s. ellenőr; — a XI. fiz. oszt. 1. fokozatába *Bilkay* Béla, br. Exterde Vilmos, *Czimmer* Aron, *Nyilas* Mihály, *Labancz* Mihály és *Zöld* János pt. segéd-tisztok; — u. a. fiz. oszt. 2. fokozatába: *Diós* Béla pt. segéd-tiszt. — A 450 frtos fizetési fokozatba *Naláczy* Mária és özv. *Kazinczy* Gézané pt. kezelők.

* **Hymen.** *Oó* Dezső községi polgári iskolai tanár ma, augusztus 3-án reggel háromnegyed 9-kor tartja esküvőjét *Szemes* Mariska kisaszszonyúval, községi iskolai tanítónővel, *Szemes* Imre kir. s. tanfelügyelő leányával.

* **Névvaltoztatás.** *Fried* Vilmos 4. honvéd gyalogezredbeli számvivő őrmester valamint *Margit* leánykájára vezetéknevüket „*Kürti*“-re változtatta.

* **A nemzetközi gyermekvédő kongresszus.** A nemzetközi gyermekvédő kongresszus 1899. szeptember hó 13—17. napjain tartatik meg Budapesten a nemzeti múzeum és ország-ház termében. A megnyitó ülésre *József* főherczeg védnök, több miniszter és számos előkelőség megígérte a megjelenést. A tagdíjait eddig lefizetett egyének összes száma 454, köztük 62 külföldi, az utóbbiak között legtöbben vannak Francia- és Olaszországból, de képviselve van Európa minden nagyobb állama, azonkívül az amerikai Egyesült Államok is. Párisban, Firenzében és Berlinben külön bizottságok működnek. A szakosztályok munkálataikkal nagyjában elkészültek, a bejelentett előadások száma eddig 55, különösen az orvosi szakosztályban sok hírneves külföldi tudós jelentkezett előadónak. A bizottságnak közel 100 árvaház és jótékony egyesület küldött be nyomtatott, vagy írott ismertető leírást s a miniszteriumok kérésére eddig külföldről részben igen terjedelmes csomag érkezett a gyermekvédelem

ügyére vonatkozólag, melyeket a bizottság a kongresszus után az orsz. paedagogiai múzeumnak enged át. A kiállításon, mely a városligeti iparcarnokban lesz, 150 kiállító van, köztük 38 külföldi, részben feltűnő érdekes tárgyakkal, a felállítás munkája már megkezdődött. A tagok számára 12-én délután a kereskedelmi miniszterium, továbbá a tengeri és folyamhajózási társulat támogatásával külön kirándulás lesz több helyre. A kongresszus tartama alatt 30 nevezetesebb fővárosi intézet meglátogatása van tervben s a külföldiek kalauzálására eddig 20 idegen nyelveket értő szakférfi és nő vállalkozott. 16-án délután lesz az 1828-ban *Brunsvik* Teréz grófnő által alapított »*Angyalkert*« helyén állított emléktábla-leleplezés. A kongresszus tagdíja 5 forint, mely összeg *Szabó* József pénztárnoknál (Lónyay-u. 907) fizetendő le, a többi részletekre nézve az iroda (József-körút 43.) ad felvilágosításokat.

* **Arató sztrájk egy képviselő birtokani** *Brázay* Kálmán országgyűlési képviselő pellérd-birtokán mintegy 600 arató munkás beszűnítette a munkát. Mint a »*Kel. Ért.*« jelenti, t. munkások azért sztrájkoltak, mert a konvenziót rossznak tartják; továbbá az uradalomtól azt kívánják, hogy a rossz termés következtében nagyobb részt adjon. — *Vaniss* Sándor főszolgabíró megjelent a sztrájkoló aratók között, hogy az elientéteket kiegyenlíthesse, de ez eddig nem sikerült. Az uradalom a földművelésügyi miniszterium munkásügyi osztályához fordul munkásokért, mely azonban tekintettel a főforgó körülményekre, a kérést megtagadta.

* **Vásárcsarnokaink hirneve.** Jelentettük, hogy Köln városa a polgármester vezetése alatt bizottságot küldött ki, mely többrendbeli nagy városokban a közintézetek tanulmányozásával van megbízva és jelenleg a fővárosban időzik. Tegnapelőtt ez a bizottság a központi és a kerületi vásárcsarnokokat szemlélte meg alaposan; a bizottság tagjai kijelentették, hogy úgy a berendezés, mint a felszerelés mintaszrűek, mely ténynek hivatalos jelentésükben kellő kifejezést is fognak adni. Hozzátette a vendégek vezetője, a kölni polgármester, hogy őket már Berlinbe tették figyelmessé a budapesti vásárcsarnok intézményre, de amit itt tapasztaltak, az már az ő nagyfoku várakozásukat is felülmúlja.

* **A szakállas kártyavetőnő.** Sokat beszélt tetett magáról az utóbbi két évben özv. *Gedeon* Andrásné szül. *Pfléger* Juliánna, a ki özvegysége napjaiban kártyavetéssel tartotta fenn magát. Bámulatossággal tudott reklámozni magát, s így hírnevet szerzett a fővárosban csakhamar közismertté lón. Történt azonban, hogy a dél folyamán a szakállas kártyavetőnő bevetődött egy fiatal ember ismerősének K. magánhivatalnoknak lakására s kártyát vetett. Midőn munkájával kész volt, három korona díjjal követelt tőle, aki kereken megtagadta követelését. Óriási csapetapát keletkezett erre, amely csakis akkor ért véget, midőn az elhívott rendőr karhatalommal kituszkolta a dühös kártyavetőnőt. Az ügynek a büntető járásbíró előtt volt folytatása s *Gajzágó* kir. ítélő táblai bíró, a büntető járásbíró vezetője közösen elleni kihágás és magánlak megsértés vétségé miatt pénzbüntetésre ítélte a szakállas kártyavetőnőt. Hónapok mulottak el azóta, de özv. *Gedeon* Andrásné nem mutatkozott a büntetés lefizetésére, *Gajzágó* kir. táblai bíró erre megkereste a rendőrséget, hogy állítsák elő mára a szakállas kártyavetőnőt. A kiküldött detektív azonban azzal a hírrel tért vissza, hogy *Gedeon* Andrásné Szüz-u. 7. sz. a. lakásáról ismeretlen helyre távozott. A járásbíró most országszerte köröztetni fogja.

Magyar Bayruth.

— Levél az éjjszakából —

Mióta *Jászai* Mariska elzokogta *Elektra* buját a szabadban és szerény városunkat Magyar Bayruthnak nevezte ki díj és érdem nélkül, azóta szünet nélkül folynak nálunk a szabad előadások.

Mivel pedig haladó város vagyunk, nem valami holmi kopott tragédiák, hanem modern operák járnak, szabadon élvezetve, minden éjszaka.

Az egész város egy óriási színpad.

Az orcseszter ott ül a Schlauch-parkban, s a 30 gyerek-banda oly animóval fúj, mintha léghajót akarnának megtölteni a trombitán keresztül; a főszereplők a réten, kert-utcán és nagy-piaczon vannak elhelyezve, a kar személyzet szana-szét, az összes utcákon.

A rendőrségnek nincs szerepe ebben a darabban.

Az orcseszter rá zendít s szép egymásutánban vágnak belé a karok, minden distancziát oly erővel szárnyalva tul, hogy Markoni szégyenletében lenyelné a drót nélküli masináját, zörgős induktora és kotyogós kohéerjével együtt.

Mi szerény publikum fizetés nélkül élvezünk reggeli két óráig, pedig! Ah! bár csak kifizethetők a szereplőket.

Tisztelt karok és rendőrök!

Hozzunk változást a műsorba. Jászai, nagy hírű primadonnánk csak a Rhédey-kertre értette a Bayruth jelzőt. Fogadjanak szót neki s ne csináljanak bajt rut szerenádjukkal az egész városban.

Most egy vállalkozó úgy is adnorman Ós-Budavár, a Rhédey-kertben Ós-Katona-várost fog alapítani, ide-ide, akiben zseni lakik.

Kérem, csak szerényen kérem a szabadon idomított szintársulatot, mert tenni sem én, sem a rendőrség nem tehet e dologban semmit.

Szavamat rá, hogy sem a Schlauch-park és vidéke, sem a város és belseje nem fog akadályt vetni e kivonulás elé.

Ó rendészet, ó dicső rendészet!

Mely hely merne versenyezni veled?

A zera gyűlölők és aludni óhajtok nevében

Kóby,

anti-bayruthista.

EGYESÜLETEK.

A »Biharmegyei Népmvelési Egyesület« választmánya f. hó 4-én (pénteken) d. u. 5 órakor (Nagy-Piaczter közs. polg. fiu isk. palota, földszint 10. ajtó) levő helyiségében választmányi ülést tart.

Vendéglősök kongresszusa. A nagyváradi vendéglős kongresszus és v. pinczér-egylet zászlóavatási ünnepélye iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik országszerte. — Az iroda alig győzi feldolgozni az érkező leveleket. Nap mint nap érkeznek a jelentkezések. Eddig az alábbiak jelentkeztek. A rendező bizottság lapunk útján kéri a közönséget, de különösen a szállodások, vendéglősök ipartársulatának és a pinczér-egylet tagjait, hogy szíveskedjenek Hillinger Miksa urnál (Fekete Sas szálloda) az érkező vendégeknek lakásukat felajánlani. Nagyszámu vendégek érkeznek különösen Budapestről, Debreczenből, Szegedről, Aradról, Kolozsvárról. A kereskedelmi minisztertől a rendező bizottság megkapta a kedvezményes vasuti jegyeket is és így a résztvevők száma még nagyobb lesz, mint a hogy remélni lehetett.

Eddig a következők jelentkeztek: **Budapestről:** Dr. Solti Ödön, Sacellary György, Lippert Lajos, Grünwald Mór, Sveteczky Gáspár, Bokros Károly, Páris Vilmos, Wirth Ferencz. **Aradról:** Nagy Lajos, Huzó István, Strifler József, Gavrilite Miklós, Földessy Lajos, dr. Szilvássy László, ifj. Kebely Ignác, Kovács István, Cs. Endes Dániel, Kacsér Samu, Löwy Ignác, Grünwald Sándor, Braun és Schüch, Garnek Gyula, Grüner Gyula, Singer Henrik, Spitzer Mihály, Kmetykó János. **Szegedről:** Hegyháts Sándor, Flór Győző, Randvög József, Juranovits Ferencz, Priváry Pál, Keth Károly, Sugár Miksa, Totzer Ferencz, Nyáry György, Rankl Adolf. **Promontorról:** Louis Francois. **B.-Hunyadról:** Buzás János, Simon Márton. **Étesdről:** Tözsér József, Schwarcz Jakab, Béreczy Imre. **Margilláról:** Grósz Mór, B.-De-

recskéről: Szöllőssy Gábor. **Mező-Telegdről:** Hüttér Manó. **Kolozsvárról:** Faragó Ede, neje, és leánya. **Karczagról:** Csikos János. **Nagy-szalontáról:** Bodnár Béla. **Nyiregyházáról:** Nebumayer Antal. **Berekszászról:** Schwarcz Jakab. **Ungvárról:** Hercz Bernát. **Bátyuról:** (Beregmege). Mezey Mór. **Sárospatakról:** Margulesz Ferencz. **Kunhegyesről:** Klein Simon. **Tenkéről:** Dicker Márton, Kohn Mór. **Lőcse-füredről:** Szekeres István. **P.-Szent-Mártonból:** Simon Gábor. **B.-Csabáról:** Toeyberger Márton. **Vizes-Gyánról:** Kasrtl Sándor.

A lapkiadók kongresszusa Nagyváradon. A magyarországi lapkiadók szövetsége, mint már jelentettük, e hó 13-án tartja kongresszusát Nagyváradon. Erre vonatkozólag **Zilahy Simon** bizottsági elnök ezt a meghívót küldte a szövetség tagjainak:

A kongresszus által kiküldött negyvenhárom tagu végrehajtó bizottság **vasárnap augusztus hó 13-án délelőtt 11 órakor Nagyváradon** tartja meg ülését (a győri ülés határozata értelmében), amelyre a t. cz. bizottsági tagokat azzal a kéréssel hívom meg, hogy okvetlenül megjelenni szíveskedjenek.

Ebben az ülésben bemutatja Rábel László biz. titkár a győri ülés megbízásából elkészített aapszabályokat.

Kérem a tisztelt kollegákat, hogy a szövetség ügyei iránt érdeklődni, a tanácskozásban pedig résztvenni szíveskedjenek, hogy minél hamarább befejezhessük az előmunkálatokat.

Nagyváradon **Láng József** ur, a **Nagyvárad** főszerkesztője és kiadótulajdonosa, bizottsági tag, gondoskodik az ülés helyéről, rendezi a közös ebédet stb. és azért kérem a t. bizottsági tagokat, hogy idejében nála is — levélileg — jelentkezni szíveskedjenek.

Remélem teljes számban fogom üdvözölhetni s maradtam

Budapest, 1899 augusztus 1-én.

kitünő tisztelettel

Zilahy Simon s. k.
biz. elnök.

Igazságszolgáltatás.

Csendélet a Madách-utcában. **Kulcsár József** iparos gyanútlanul ballagott f. évi június hó 11-én a Madách-utcában hazafelé. Amint egy utcakeresztezéshez ért, hirtelen három ember termett előtte, akik lefogták s kezeit lekötözve, minden értéktárgytól megfosztották. Miután a fosztogatást elvégezték, ráparancsoltak a megrémült **Kalcsár**ra, hogy azonnal és gyorsan távozzék, mert különben leütik. A kifosztott ember szót is fogadott s egyenesen a Kálvária-térre sietett, ahol magához véve **Sós II.** számú közrendőrt, vissza tért ezzel támadásának színhelyére: a Madách-utcába. A három rabló **Kulcsár** kifosztása után újabb áldozatra lesett. A véletlen **Tóth** Antalt hozta utjokba, akivel szintén hasonló módon akartak elbánni. **Kulcsár** a rendőrral ép a legjobb időben érkezett arra, hogy a rablók további garázdálkodásait megakadályozzák. A vakmerő támadók erre futásnak eredtek s közülök csak egyet sikerült elfogni ez alkalommal és pedig **Schniedel** Antal 27 éves napszámot, aki fölött ma ült törvényt a btkv. 344. §-ába ütköző rablás büntette miatt a törvényszék büntető tanácsa **Bakonyi** bíró elnöklété alatt. A vádhatóságot dr. **Geszti** kir. alügyész képviselte. Vádlott a kihallgatás folyamán részégségével védekezett, de a nagyszámu tanuk rá czáfoltak. A törvényszék azonban a tárgyalás folyamán felmerült enyhítő adatok tekintetbevételével s figyelemmel arra, hogy a panaszosok elállottak vádlott megbüntetésétől s hogy mindössze néhány krajczár értéket loptak csak el, vádlottat **felmentette.** **Geszti** dr. alügyész az ítélet ellen felebbezett. Vádlottat az ítélet kihirdetése után nyomban szabadlábra helyezte a törvényszék.

TANUGY.

A községi iskolák értesítője. Egy hatalmas vaskos könyv ez, — mely beszámol az összes községi iskolák egy évi működéséről.

A községi iskolaszék működésén kezd; elmondja, hogy az iskolaszék az elmúlt tanévben 8 gyűlést tartott, melyek közül kettő választó gyűlés volt s melyeken 180-nál több ügydarab nyert tárgyalagos, a törvényeknek mindenbe megfelelő tapintatos elintézt, ami főképen az iskolaszék fáradsatlan elnökének dr. Sáros Árpádnak és a községi iskolák fejének Réz Mihálynak köszönhető.

A **polgári fiúiskola** kezdi a beszámolót, — tudományos **középiskolai** modorban, mintha már is az lenne s melynek megfelelőleg meg is bukott a beiratkozott tanulók 40%-a.

A tanári testületben változás történt; **Makay** Vincze nyugdíjazásával s **Koszmán** János leköszönésével új fiatal erőket választottak **Felícides** Lajost, **Nánai** Andrást és **Huszár** Károlyt.

Itt van még feltüntetve a községi iskolai könyvtár gyarapodása is, a mely idestova 4000 kötet művet számlál s a mely a folyó évben is 349 kötettel gyarapodott.

A polgári fiúiskolába különben 385 növendék volt beírva, a mi szükségessé tette két parallel osztálynak a felállítását is; ez a szám azonban a jövő tanévben az olasz-i elemi iskolánál szervezet, V—VI. osztályok megnyitásával remélhetőleg lényegesen csökkenni fog.

A **polgári leányiskola** jön ezután, a mely a királynő arcképével kezdődik. Itt is történt a tantestületben változás, az ugyanis, hogy az egy évre szabadságot munka-tanítónő helyébe ideiglenes minőségben **Perne** Nárciszot választották, a ki sikerrel állta meg helyét. A beiratkozott növendékek száma 224 volt.

Az **elemi iskolák** következnek ezután rendre; a melyeket a **Vaday** József jeles tanügyi író által készített tanítási tervezet előz meg. A tanítási tervezet igen alkalmas vezérfonal a a tanítás módjainak egyöntetív tételére nézve, hogy azonban a feldolgozott anyag mennyiben áll a reális alapon azt az idő és a használat fogja megmutatni.

Itt kell még megemlékeznünk a **Bitzó** János dolgozatáról is, mely az elemi iskolákban tanítandó torna anyagot nyújtja praeciziz előadásban kezelési utasításokkal és magyarázatokkal.

Az olasz-i fiúiskolába beirtak 268 tanulót; a létszám szaporodás itt 14.

Az olasz-i leányiskolába beirtak 282 tanulót; szaporodás 19.

Az újvárosi fiúiskolába beiratkozott 319 tanuló; 32-vel több mint tavaly.

Az újvárosi leányokhoz 290, 18-al több s végül a váraljai fiukhoz 301, a leányokhoz 264 tanuló, 13 mal illetőleg 32-vel több mint a megelőző évben.

Az összes beirt tanulók száma a polgári fiú és leányiskolát is számítássa véve: 3403, a mi a tavalyi 3168 tanulóhoz viszonyítva 235 főnyi szaporodást jelent. Az összes iskolákban az év végével megmaradt 2218 tanuló közül megbukott 514; tehát a tanulók 23.17 %-a.

Tandíjban befolyt 3145 korona; ezzel szemben elengedtek 10326 koronát. Hátralékban is maradt 659 korona tandíj.

Az **ovodákról** is közölve van egy kimutató, mely szerint az összes ovodások száma 892. Nem tartjuk érdektelennek magáról a tanár-személyzetről is egyet-mást elmondani.

A községi polgári fiúiskolában van 6 rendes, 1 kiegészítő, 1 óraadó tanár és 7 hitoktató, összesen 8, illetőleg 15.

A polgári leányiskolában van 5 rendes, 1 kiegészítő, 4 óraadó tanár és 6 hitoktató, összesen 8, illetőleg 16.

Az összes elemi iskoláknál pedig alkalmazásban van 27 tanerő; vagyis az összes községi iskoláknál 43 tanerő, kik közül 20 férfi és 23 nő; Nagyváradon tehát nem panaszkozhatik senki a nőmanczipaezió ellen.

A községi iskolákról lévén szó, nem mulaszthatjuk el, hogy a legmelegebben meg ne emlékezzünk dr. **Sipos** Árpádról a községi iskolaszék lelkes elnökéről, a ki páratlan ügybuzgalommal, ritka tudással és igen böles tapintattal el nem ernyedve pillanatra sem, vezetni a

közsegi iskolaszék s indirecte az iskolák ügyeit; vele együtt kell említenünk Rész Mihályt és a közsegi iskolák felügyelőjét, a ki nagy körültekintéssel, mindenre kiterjedő gondnal igyekszik fejleszteni, előre vinni a népoktatásügyet mindig és mindenhol, a mikor és a hol csak lehet.

MULATSÁG.

A velencei „Népkör” nyári mulatsága. A nagyváradi-velencei és váraljai „Népkör” *f. hó 5-én*, szombaton este házi táncestélyt rendez „Karger-féle nyári mulató helyiségében”. A kör mulatságait mindig szép közönség szokta látogatni s a rendezőség ez alkalommal is élén Dr. Dési Géza köri elnökkel mindent elkövet, hogy a mulatság úgy erkölcsi, mint anyagi tekintetben sikerült legyen. A meghívók a tegnapi napon lettek kibocsátva és a kik tévedésből nem kapnának, de arra igényt tartanak, sziveskedjenek ezíránt a kör háznagyához (körhelyiség) fordulni.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Csütörtök: *Ember tragédiája.*
Péntek: *Szegény Jonathán.* Németh József III. vf.
Szombat: *Nőemancipáció.* Németh József IV. vf.
d. u. *Peleskei notárius.*
Vasárnap este: *Az ördög mátkája.*

Az ember tragédiája.

Naftalinos göngyölegeikből előkerültek a szép díszletek, hogy életet adjanak azoknak a magas eszméknek, melyeknek Madách drámai költeménye valóságos tárháza.

Gyöngyei ezek a művészetnek, mely pártfogásába vette e szép költeményt, hogy elevenné tegye a papírra vetett gondolatokat.

Pompás rendezéssel, gyönyörű kiállítással folyt le a darab előadása, csak egy kár, hogy Fűi Szeréna asszonynak nem akadt az ő művészetéhez méltó partnere. Annyi lelkeseddel adta Éva szerepét, úgy törtek elő fenkölt lelkéből azok a szép szavak, a minőt csak Madách képzelhetett volna, ha költeményét a színpadnak szánja.

Tompa Kálmán „Ádám”-ja csak Tankrédnál kezdett melegedni s attól kezdve végig megmaradt a rendes kerékvágásban, a nélkül azonban, hogy valami különösét nyújtott volna.

A nagy tömegből még *Janovics* és *Szerdahelyi* váltak ki, ez utóbbi abban az érthetetlenül csekély szerepkörben, melyet kiváló tehetségének fukar kezekkel szoktak kimérni.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Írta: *Neidegg*, fordította: *Szirtes*. 68

— Az én fiam! — kiáltott fela titkár, úgy hogy visszhangzott minden szoba.

Ganermann odalépett a férfiu mellé, ki reggel még vig volt és duzzadt az életkedvtől, most pedig törődött aggastyán módjára hanyatlott a székre; vigasztalni iparkodott. Perczekig esend uralkodott. Még azok is, a kiknek szive sokkal hidegebb vala, hogysem az öreg iránt részvétet érezhettek volna, mélyen hallgattak, mert érzéketlenségüket röstelték nyilvánítani. A halál hideg lehelete őket is megérintette s néhány pillanatra elnémitotta lelkök alantjáró gondolatait.

Majd kibontakoztak lassankint e hatás alól. Egyik sarokban Viktoria beszélt urával. A szemrehányás, melylyel Steinfeldner atyját illette, nem maradhatástalan. Tudakolta férjétől, hogy nem üzték-e Dobrinban a bányászatot kellő elővigyázat nélkül, hogy gondoskodik-e az apa kellőképen alattvalóiról? Schwarz Alfréd igen óvatosan felelt. Művelt, tanult ember volt, modora lekötöz, de kincsvágya nem kisebb mint ipáé. Feleségének tulzós emberszeretete, mint jótékonyosságát nevezni szokta, többször kényelmetlenné vált neki és iparkodott is azt tőle telhetőleg korlátozni. Határozott felvilágosítást — ugymond — nem adhat neki ez ügyben, mint-hogy ő csak a szón eladását közvetíti, a bánya igazgatását és gondozását az apa végzi egyedül; de biztosíthatja, ő maga mérget venne rá, hogy apa minden kötelességét a legpontosabban teljesíti; azért legyen teljesen nyugodt és ne engedje apjába vetett bizalmát a fájdalomában felig megörült Steinfeldner beszéde által megingatni.

Starkenbach állára támaszkodva számitgatta a veszteséget; Áda majd szülei majd testvéreire tekingett a keserű csalódás kifejezésével arcán.

Kis időre lassan feltápáskodott Steinfeldner körül hordozta zavart tekintetét és tompa hangon kijelentette, hogy ő megy.

— Hova? — kérdezte őt Ferencz, kiszékel mellett maradt volt állva.

— A táviró hivatalba. Meg akarom tudni, hogy igaz-e a hír?

— Esztelenség! — szakította félbe Starkenbach. Azt innen is megtehetnéd, noha kár a pénzért.

— Itt végeztem, Lipót, ott akarok kérdezősködni, hiszen tévedés is lehet a dologban... Lehet, hogy Károly magához tért... néha magához tér az ember, ha fris levegőre viszik.

Körülnézett, mintha reményének helybenhagyását várta volna a körül állóktól, de mindenütt kétkedő tekintetekkel találkozott.

— Megyek, — ismétlé.

— Mindenesetre elkísérlek, — mondá Ganermann.

— Ne kísérj, egyedül kell lennem, most senkit sem tűrhettek magam körül, de látogass meg holnap. — Szólt és Starkenbachhoz közeledett, a ki papirjai között motoszkált íróasztalán. — Az apák bünei, Lipót, az apák bünei! — mondá neki félig halkán. — Vigyázz, hogy a közmondás rajtad is be ne bizonyuljon!

— Hallgass titkozatos mondásaidal, tudod, sohasem adtam azokra semmit.

— A szerencsétlenség téged is érni fog, csakugy mint engem.

E szavakkal kiment.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

A csemegezőlő bejelentése. A földmívelésügyi miniszter köriratban fölszólítja az ország szőlőbirtokosait, hogy csemegezőlő-termesztüknek eladásra szánt mennyiségét, a faj és ár megjelölésével, a könnyebb értékesítés szempontjából, f. évi augusztus 10-ig jelentsék be. Erre fölhívjuk szőlőbirtokosaink figyelmét azzal, hogy a bejelentési lapokért forduljanak a kerületi borászati és szőlészeti felügyelőhöz, vagy egyenesen a földmívelésügyi miniszterium szőlészeti osztályához.

Az osztályorsójáték mai húzásánál a következő nyereményeket húzták ki. 90,000 koronát nyert: 38395. — 30,000 koronát nyert: 16901. — 20,000 koronát nyert: 93629. — 15,000 koronát nyert: 90536. — 10,000 koronát nyert: 11195. 5,000 koronát nyert: 78388. 2,000 koronát nyertek: 2703 17145 24005 26846. — 1000 koronát nyertek: 42083 45069 45095 79183 84378 88721. 500 koronát nyertek: 3064 3753 9486 10524 11300 23797 24142 27793 31237 32506 33392 33807 36430 40861 46661 46774 46837 48473 54728 57261 61259 64725 65253 65603 71954 74435 74933 78676 83552 87510 88405 88421 90231 90667 90139. A többi kihuzott számok 100 koronát nyertek.

TAVIRATOK.

Eső után . . .

Budapest, aug. 2. (Saját tud. táv.) Széchenyi miniszter ma mentette ki a Petőfi-társasághoz intézett távirattal távolmaradását a segesvári ünnepektől. — A magasztosnak nevezett ünnepeken gyöngékedése miatt nem vehetett részt.

Idegbetegség áldozata.

Temesvár, aug. 2. (Saj. tud. táv.) Egy itteni kávéházban *Fekete* Endre egy kolozsvári egyetemi tanár 24 éves jogász fia, ki üdülés céljából utazgatott, sakkkozás közben idegrohamot kapott, kirohant az utcára és revolveréből mellbe lölte magát. Eszméletlenül rogyott össze. A kórházban sikerült a golyót eltávolítani s remélik sikerül megmenteni.

Mulatságról halálba.

Budapest, aug. 2. (Saj. tud. táv.) Fiumében a *Budapest* hadihajó négy altisztje tegnap este tíz órakor a városban mulatoztak s utána mámoros fővel csónakon indultak a hajóra, miközben ladikjok felfordult s három altiszt a tengerben lelte halálát. Holt testeik keresésére villamos reflektorokkal indultak, de megtalálni azokat nem sikerült.

A mócsai botrány folytatása.

Komárom, aug. 2. (Saj. tud. táv.) Komárom megye közigazgatási ülésben tárgyalta a belügyminiszter leiratát, mely szerint az alispánnak fegyelmi vizsgálaton kell igazolnia magát, míg a főszolgabíró emellett állásától is felfüggesztették.

Derouléde beszéde.

Páris, aug. 2. Vasárnap délelőtt nagy beszédet tartott az antirevizionisták főhőse *Derouléde*, a kinek beszédét óriási lelkesedéssel fogadták. Derouléde beszédében kifejtette, hogy a rennesi bíróságnak jól meg kell fontolni ítéletét, mert nem lehet megengedni, hogy a volt 5 hadügyminisztert mintegy lehetlenné tegyék. »Nem lehet megengedni, — ugymond, — hogy pusztá feltevések következtében Dreyfust szabadon bocsássák. De ha Dreyfust mégis felmentenék, úgy kénytelenek lennénk az ítéletet megnyugvással fogadni.«

Delcassé belügyminiszter utja.

Páris, aug. 2. Az ujságok nagy része nagy fontosságot tulajdonít Delcassé belügyminiszter pétervári útjának. A Siécle udvariassági aktusnál többet lát benne és azt mondja, hogy ennek az utnak nagy politikai jelentősége van. (M. T. I.)

Munkás-sztrájkok.

Prága, aug. 2. Königsvarter Vilmos báró gőz-fűrésztelepén szombat óta teljesen szünetel a munka, mert azon a napon a munkások közül 48 abbahagyta a munkát. A sztrájk oka az, hogy nem teljesítették a munkások követeléseit. A munkások 25 százalékos béremelést, a vasárnapi és az éjjeli munka korlátozását és hasonló dolgokat követelnek.

Hörizből jelentik aug. 1-éről: A Goldschmiedt és társai cég szövögyárában újra kitört a sztrájk, a mennyiben 328 takács abbahagyta a munkát, mert a cég idegen munkásokat vett föl és általában előnyben részesíti az idegen munkásokat. A sztrájkolók példáját követték a Hirsch és fia cég munkásai is, a kik azonban a délután folyamán újra munkába álltak. A többi gyárban rendesen dolgoznak. A rendet és nyugalmat eddig el sehol sem zavarták meg. (Magy. Táv. Iroda.)

Személyi hírek.

Bécs, aug. 2. Konstantin orosz nagyherceg és Miklós görög herceg tegnap este ideérkeztek és néhány napra Gmundenbe utaztak. (Magy. Táv. Ir.)

Angol ügyek.

London, aug. 2. A Daily Mail-nak azt jelentik Johannesburgból tegnapi kelttel, hogy a volksraad hétfőn zárt ülésben elvetette Krüger elnöknek azt az indítványát, hogy a politikai jogoknak a felekezétségtől függő korlátozásait szüntessék meg.

London, aug. 1. Az alsóház harmadik olvasásban elfogadta azt a törvényjavaslatot, a mely központi hatóság szervezését rendeli a technikai oktatás számára. (Magy. Táv. Ir.)

Külföldi hírek.

Konstantinápoly, aug. 2. A porta megczáfolja az újságoknak azt a jelentését, hogy körlevelet intézett a hatalmasságokhoz, amelyben rámutat arra, hogy Macedóniában és Epiruszban számos görög, szerb és bolgár banda bukkan föl és az ebből származható eseményekért eleve is elhárítja magáról a felelősséget. Ez a híresztelés nyilván arra vezetendő vissza, hogy a porta körlevelében közölte külföldi nagyköveteivel azt az értesítést, amelyet nem rég Grekov bolgár miniszterelnöktől kapott Grekov ugyanis arról értesítette a portát, hogy Bulgária minden intézkedést megtett a végre, hogy megakadályozza a bandáknak a határon való átkelését, úgy, hogy az egész határszélen nyugalom van, a bandák alakulását pedig mindenképen megakadályozza és jövőre így fog eljárni.

Madrid, aug. 2. A legfőbb haditörvényszék előtt folyó tárgyaláson Toral tábornok védője ragaszkodott ahhoz az állításhoz, hogy Toral-nak nem volt meg a kellő függetlensége, mert fővezére parancsainak kellett engedelmességednie. Blanco tábornagy elhallgatta a kormánytól kapott utasításokat, hogy végül elnevezze Santiago kapitulációját akkor, mikor ez már megtörtént. A város különben sehonnas sem kaphatott segítséget. A védő végül Toral felmentését kérte. (M. T. I.)

Washington, aug. 2. Az államadóság 5,267,436 dollárral szaporodott. Az államkincstár készpénzkészlete 909,012,810 dollár. (Magy. Táv. Ir.)

Barcelona, aug. 2. 400 most besorozott ujoncz tüntelést rendezett. A rendőrség fegyverhez nyúlt és néhány embert megsebesített. (Magy. Táv. Ir.)

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, augusztus 2.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 17,000, mm. forgalom mellett az árak 10 krral magasabban jegyeztettek.

Buza áprilisra	—	—	—	—	—	—
Buza októberre	—	—	—	—	—	8.39
Tengeri jul.	—	—	—	—	—	4.59
Rozs észre	—	—	—	—	—	6.70
Zab észre	—	—	—	—	—	5.45
Tengeri augusztusra	—	—	—	—	—	4.75

Bécs, augusztus 2.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	—	—	—	—	—	889.50
Magyar hitel	—	—	—	—	—	894.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	847.50

Értéktőzsde.

Budapest, augusztus 2.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	829.—
Magyar hitel	—	—	—	—	—	469.—
Allamvasut	—	—	—	—	—	763.—
Rimamurányi	—	—	—	—	—	544.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	—	244.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	—	331.—
Wagon-kölesön	—	—	—	—	—	623.—
Villamosvasut	—	—	—	—	—	225.—
Magyar leszámítoló	—	—	—	—	—	353.25
Iparbank	—	—	—	—	—	104.25
Budapest közuti	—	—	—	—	—	404.50
Kereskedelmi	—	—	—	—	—	101.50
Délivasut	—	—	—	—	—	65.08

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. augusztus 2-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	—	118.90
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	—	96.40
Magyar vasuti kölesön aranyban 4/10%	—	—	—	—	—	120.75
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2/10%	—	—	—	—	—	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	—	120.25
Magyar földterhermentési kötvény 4%	—	—	—	—	—	34.60
Italmérségi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	—	100.25
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	—	—	—	—	—	96.25
Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	—	—	—	—	—	161.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	—	—	—	—	—	138.75
Osztrák járdék papírban	—	—	—	—	—	100.40
Osztrák járdék ezüstben	—	—	—	—	—	100.20
Osztrák járdék aranyban	—	—	—	—	—	118.75
Osztrák korona járdék	—	—	—	—	—	95.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	—	139.—
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	—	902.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	—	392.50
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	—	388.20

Párisi vista	—	—	—	—	—	350.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	—	—	—	—	—	9.55
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	—	58.77
London vista	—	—	—	—	—	120.55
0 márkás arany	—	—	—	—	—	2

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadbérlés 93. szám.
(Páratlan sz.)

Kisbérlés 93. szám.
(Páratlan sz.)

Ma csütörtökön, augusztus 3-án

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Uj diszletekkel és fényes kiállítással

Az ember tragédiája.

Dramai költemény 15 képben. Irta: Madách Imre. Színpadalkalmazta Paulai Ede. Zenéjét szerzte: Erkel Gy.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, pénteken, augusztus 4-én,

NÉMETH JÓZSEF

— a budapesti népszínház tagjának —

vendégfölléptével:

Szegény Jonathán.

Operette 3 felvonásban. Zenéjét szerzte Millöcker K.

A színházvezető felkérte:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsi-lackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolesőbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen!

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. n. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

167 24-50

Legolesőbb bevásárlás!